

*Apstiprināts
JLK 20.12.2024. valdes sēdē*

Biedrības “Jaunatnes līderu koalīcija” Ilgtspējīgas darbības plāns

Biedrības “Jaunatnes līderu koalīcija” (JLK) Ilgtspējīgas darbības plāns ir sagatavots laika periodam 2025. – 2027. gads. JLK Ilgtspējīgas darbības plāns 2025. -2027. gadam (turpmāk – Darbības plāns) ir sagatavots, balstoties uz JLK darba rezultātiem un tendencēm darba ar jaunatni jomā

1. JLK Ilgtspējīgas darbības plāna mērķis un tā nepieciešamības pamatojums

Ilgtspējīgas darbības plāna mērķis ir veicināt jauniešu vecumā no 13-25 gadiem līdzdalību sabiedriski ekonomiskajos procesos Latvijā.

Latvijā joprojām vērojama tendence, ka jaunieši neizprot dažādās “līdzdalības” iespējas un to nozīmi jaunieša personības attīstībā. Pašreizējā situācija rāda, ka daudzās izglītības iestādēs un organizācijās joprojām nav izpratnes par neformālās izglītības lietderību, par neformālās izglītības iespējām un integrēšanu formālajā izglītībā.

Ņemot vērā, ka jaunatnes joma ir joma, kurā ir iespējama plaša darbība, ir būtiski vienoties par prioritātēm JLK darbā un tās īstenot. JLK Ilgtspējīgas darbības plāns 2025. – 2027. gadam:

- Iezīmē organizācijas darbību tuvākā nākotnē;
- Skaidri atspoguļo organizācijas prioritātes;
- Dalībniekiem dod iespēju redzēt kur un kā viņi var iesaistīties;
- Partneriem atspoguļo kopīgās intereses;
- Ir skaidrs pamatojums resursu plānošanai.

Apstiprināts
JLK 20.12.2024. valdes sēdē

2. JLK Ilgtspējīgas darbības plāna rīcības virzieni

JLK darba grupas ilgtspējīgas darbības plāna izstrādei lēmuma projekts par prioritārajiem rīcības virzieniem tika sagatavots saskaņā ar Eiropas Jaunatnes mērķiem, kas ir par pamatu **Eiropas Jaunatnes stratēģijai 2019.-2027.gadam**, izvērtējot esošo situāciju savas kompetences ietvaros un pieņemot koleģiālu lēmumu.

Nacionāla līmeņa jaunatnes politikas plānošanas dokumenta “**Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnes 2022.-2027. gadam**” izveidē ir ņemti vērā Eiropas līmeņa plānošanas dokumenti darba ar jaunatni jomā. Izstrādātie rīcības virzieni un piedāvātie pasākumi nav pretrunā ar spēkā esošo nacionāla vai Eiropas līmeņa politikas plānošanas dokumentu.

JLK apņemas ar savu darbību veicināt ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķus. Darbības plānā norādītie sasniedzamie rezultāti ir norādīti **kā minimāli sasniedzami**, bet neierobežo JLK darbību augstāku rezultātu sasniegšanā.

Rīcības virziens Nr.1 **Eiropas Savienības saikne ar jaunatni**

Rīcības virziena mērķis - Sekmēt jaunatnes piederību Eiropas projektam un veidot tiltu starp Eiropas Savienību un jauniešiem, lai atgūtu uzticību un palielinātu līdzdalību.

Sasniedzamais rezultāts:

Līdzdalība vismaz 3 starptautiskos projektos rīcības virziena mērķa sasniegšanai, iesaistot ne mazāk kā 10 dalībniekus no Latvijas.

Vismaz 80% no dalībniekiem iegūto pieredzi ir pozitīvi novērtējuši.

Rīcības virziens Nr.2 **Iekļaujoša sabiedrība**

Rīcības virziena mērķis - veicināt un nodrošināt visu jauniešu, kas dzīvo, mācās vai strādā Latvijā, iekļaušanu sabiedrībā.

Sasniedzamais rezultāts:

Izglītojošās aktivitātēs par un ar jauniešu ar īpašu vajadzību iesaisti ir iesaistīti ne mazāk kā 50 dalībnieki.

Vismaz 80% no dalībniekiem iegūto pieredzi ir pozitīvi novērtējuši.

Rīcības virziens Nr.3 **Informācija un konstruktīvs dialogs**

Rīcības virziena mērķis - nodrošināt jauniešiem labāku piekļuvi uzticamai informācijai, atbalstīt jauniešu spēju kritiski novērtēt informāciju un iesaistīties konstruktīvā dialogā.

Sasniedzamais rezultāts:

Pasākumos, kas sekmē jauniešu digitālo prasību līdzdalību konstruktīvā dialogā jautājumos, kas jauniešiem ir aktuāli, ir iesaistīti ne mazāk kā 50 dalībnieki.

Vismaz 80% no dalībniekiem iegūto pieredzi ir pozitīvi novērtējuši.

Apstiprināts
JLK 20.12.2024. valdes sēdē

Rīcības virziens Nr.4 Garīgā veselība un labklājība

Rīcības virziena mērķis - sasniegt labāku garīgo labklājību un izbeigt garīgās veselības problēmu stigmatizāciju, tādējādi veicinot visu jauniešu sociālo integrāciju.

Sasniedzamais rezultāts:

Pasākumos, kas veltīti garīgajai labklājībai un jauniešu sociālajai integrācijai, ir iesaistīti ne mazāk kā 20 dalībnieki.
Vismaz 80% no dalībniekiem iegūto pieredzi ir pozitīvi novērtējuši.

Rīcības virziens Nr.5 Lauku jauniešu aattīstības veicināšana

Rīcības virziena mērķis - izveidot apstākļus, kas jauniešiem lauku apvidos ļautu izmantot savu potenciālu.

Sasniedzamais rezultāts:

Pasākumos, kuros jauniešiem ir iespēja attīstīt savu potenciālu, ir iesaistīti ne mazāk kā 20 jaunieši no lauku apvidiem¹.
Vismaz 80% no dalībniekiem iegūto pieredzi ir pozitīvi novērtējuši.

Rīcības virziens Nr.6 Kvalitatīva nodarbinātība visiem

Rīcības virziena mērķis - nodrošināt pieejamu, kvalitatīvu darba tirgu visiem jauniešiem.

Sasniedzamais rezultāts:

Pasākumos jauniešu nodarbinātības veicināšanai ir iesaistīti ne mazāk kā 20 dalībnieki.
Vismaz 80% no dalībniekiem iegūto pieredzi ir pozitīvi novērtējuši.

Rīcības virziens Nr.7 Kvalitatīva mācīšanās

Rīcības virziena mērķis - integrēt un uzlabot dažādas mācīšanās veidus, lai sniegtu jauniešiem nepieciešamās zināšanas mainīgā 21. gadsimta problēmu risināšanā.

Sasniedzamais rezultāts:

Līdzdalība ne mazāk kā 20 izglītojošās aktivitātēs, pielietojot daudzveidīgus mācīšanās veidus.
Vismaz 80% no dalībniekiem iegūto pieredzi ir pozitīvi novērtējuši.

¹ Šī Darbības plāna lauku apvidus ir ikvienas pašvaldības teritorija, kas nav Latvijas valstspilsētas pašvaldības teritorija (jaunietis dzīvo, mācās vai strādā šajā teritorijā).

Apstiprināts
JLK 20.12.2024. valdes sēdē

Rīcības virziens Nr.8 Telpa un līdzdalība visiem

Rīcības virziena mērķis - stiprināt jauniešu demokrātisko līdzdalību un autonomiju, kā arī nodrošināt īpašu jauniešu telpu visās sabiedrības jomās.

Sasniedzamais rezultāts:

Līdzdalība ne mazāk kā 10 jauniešu līdzdalību veicinošos pasākumos.

Vismaz 80% no dalībniekiem iegūto pieredzi ir pozitīvi novērtējuši.

Rīcības virziens Nr.9 Ilgtspējīga zaļā Eiropa

Rīcības virziena mērķis - veidot sabiedrību, kurā visi jaunie cilvēki ir ekoloģiski aktīvi, izglītoti un spējīgi mainīt savu ikdienas dzīvi.

Sasniedzamais rezultāts:

Visi JLK pasākumi sekmē ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu.

Vismaz 80% no dalībniekiem iegūto pieredzi ir pozitīvi novērtējuši.

Rīcības virziens Nr.10 Jaunatnes organizācijas un Eiropas programmas

Rīcības virziena mērķis - nodrošināt visiem jauniešiem vienlīdzīgu piekļuvi jaunatnes organizācijām un Eiropas jaunatnes programmām, veidojot sabiedrību, kuras pamatā ir Eiropas vērtības un identitāte.

Sasniedzamais rezultāts:

Ir sniegtas ne mazāk kā 30 konsultācijas un atbalsts līdzdalības organizācijās veicināšanai.

Brīvprātīgajā darbā ir iesaistīti ne mazāk kā 500 dalībnieki – jaunieši un personas, kas strādā ar jauniešiem.

Vismaz 80% no dalībniekiem iegūto pieredzi ir pozitīvi novērtējuši.

Apstiprināts
JLK 20.12.2024. valdes sēdē

3. Pamatojums JLK Ilgtspējīgas darbības plāna rīcības virzieniem

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) datiem 2024. gadā **jauniešu vecumā no 13-25 gadiem īpatsvars** Latvijas iedzīvotāju kopskaita ir **13%**.

Atbilstoši Izglītības un zinātnes ministrijas 2024. gadā sagatavotajam **“Darbs ar jaunatni pašvaldībās 2023. gadā. Apsekojuma ziņojums”**, ir norādīts:

- [1] samazinās to pašvaldību skaits, kurās darbojās jaunatnes organizācijas;
- [2] līdzdalības iespējas nav vienlīdzīgi pieejamas jauniešiem visās pašvaldībās;
- [3] svarīgi palielināt darbā ar jaunatni iesaistīto personu skaitu, aktuāla ir nepieciešamība pēc lielākas lomas darbam ar jaunatni lēmumu pieņēmēju (un politiķu) izpratnē un nepieciešamība pēc telpām darba ar jaunatni īstenošanai, kas, tostarp, ierobežo aktīvāku jauniešu ar īpašām vajadzībām līdzdalību;
- [4] aktīvi jāīsteno darba ar jaunatni veicējiem nepieciešamo specifisku zināšanu vairošanas pasākumi.

Pēc Izglītības un zinātnes ministrijas pasūtījuma 2024. gadā veiktajā **“Neformālās izglītības piedāvājums darba ar jaunatni jomā Latvijā. Pētījuma gala ziņojums”** aktualizēti tādi jautājumi darbā ar jaunatni jomā kā:

- [1] nacionālā vai pašvaldības mērogā šobrīd nepastāv nekāda veida uzskaites par neformālās izglītības (turpmāk - NFI) aktivitāšu kopējo piedāvājumu un esošajā situācijā nav iespējams iegūt pilnībā detalizētus datus par katru NFI aktivitāti un tajās iesaistīto jauniešu skaitu;
- [2] liels izaicinājums ir vienota izpratne un interpretācijas trūkums par to, kas ir vai nav NFI, gan arī ar NFI veidu, metožu un satura strukturējumu;
- [3] darba ar jaunatni sektorā izteikti reti tiek piesaistīts finansējums ārpus sektora, kas cieši saistīts ar zemo zināšanu līmeni un / vai ierobežoto kapacitāti finanšu piesaistei.
- [4] lai arī neformalizēti NFI atzišanas veidi pastāv un tiek plaši izmantoti, tomēr tiem ir tikai informatīvs raksturs un tie nav saistoši nedz darba devējiem, nedz izglītības iestādēm - nav ieviesta visaptveroša NFI ceļā iegūto kompetenču atzišanas sistēma Latvijā.

Kā redzams Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes Izglītības pētniecības institūta 2017.gada **pētījumā “Pilsoniskās izglītības problēmas un izaicinājumi”**:

- [1] Latvijas skolēnu sasniegumi pilsoniskās izglītības testā ir salīdzinoši zemi – vidēji iegūtos punktos rezultāti ir zemāki par visu Eiropas valstu skolēnu sasniegumiem, izņemot Maltu un Bulgāriju. Līdzīga aina paveras arī aplūkojot skolēnu sadalījumu pa pilsoniskās izglītības kompetenču līmeņiem. Augstākajā līmenī² Latvijā ir tikai 19% skolēnu, kas ir viszemāk Eiropas valstu salīdzinājumā;
- [2] Rīgas un Pierīgas skolēnu sasniegumi ir augstāki nekā citur Latvijā. Augstāki sasniegumi ir skolēniem valsts centrā, tālāko reģionu (Latgalē un Kurzemē) skolēniem sasniegumi ir zemāki;
- [3] Salīdzinājumā ar 2009. gadu skolēnu sasniegumi ir pieauguši visu tipu skolās, bet ievērojami straujāk ģimnāzijās un vidusskolās;
- [4] Vidēji Latvijā skolēnu skolās ar latviešu un krievu mācību valodu sasniegumi neatšķiras;
- [5] Latvijas skolēniem ir vieni no zemākajiem vidējiem rādītājiem skolēnu izpratnē par to, cik svarīga ir personiskā atbildība par pilsoniskumu;
- [6] Pēc skolēnu atbildēm par iespēju apgūt pilsoniskās izglītības saturu var secināt, ka mācību saturā uzmanība maz tiek veltīta ekonomikas darbības principiem un vietējās sabiedrības problēmu risināšanai. Liela nozīme tiek piešķirta dabas aizsardzībai;
- [7] Būtiski būtu mācību stundās un ārpusstundas aktivitātēs veicināt interesi lasīt un analizēt dažādus informācijas avotus, rosināt argumentēti diskutēt par sociālekonomiskiem un politiskiem jautājumiem, iekšpolitikas un ārpolitikas notikumiem;
- [8] Sarunās skolā un ģimenē par pilsoniskiem jautājumiem jāuzsver laika un telpas konteksta nozīme un sakarības;
- [9] Būtiski ir motivēt skolēnus apzināties iespējamās pilnvērtīgas pilsoniskās sabiedrības ieguvumus, valsts un starptautisko organizāciju nospraustos sociālekonomiskos un rīcībpolitikas mērķus, kā arī nepieciešamību veicināt sociumam piederīgo pilsoniskās kompetences izaugsmi;
- [10] Kritiskās domāšanas veicināšanai, ko skolotāji aptaujās ir atzīmējuši kā vienu no būtiskiem pilsoniskās izglītības mērķiem, būtu jāklūst par vienu no skolas, ģimenes un sabiedrības kopumā prioritātēm, gatavojot jauniešus mūsdienu mainīgajiem apstākļiem un plašās informācijas plūsmas izaicinājumiem.

² Augstākajā līmenī jaunieši: demonstrē prasmi saskatīt sakarības starp procesiem sociālajās un politiskajās organizācijās, to ietekmi, kā arī likumdošanas un institucionālos mehānismus to kontrolei. Viņi izsaka precīzus pieņēmumus par institucionālo politiku un pilsoņu darbību ieguvumiem, motivāciju un iespējamajiem rezultātiem. Jaunieši integrē, pamato un izvērtē testā aprakstītās situācijas, politiskos notikumus vai likumus, balstoties uz principiem, kas ir to pamatā. Skolēni demonstrē, ka labi pārzina starptautiskās ekonomiskās tendences un aktīvas pilsoniskās līdzdalības stratēģisko dabu. Zemākajā līmenī: orientējas jautājumos par vienlīdzību, sociālo vienotību un brīvību kā demokrātijas principiem. Minētos principus viņi saista ar ikdienas situāciju piemēriem, kuros parādīta šo normu aizstāvēšana vai pārkāpšana. Skolēni pārzina pamatprincipus par individu kā aktīvu pilsoni: viņi saskata nepieciešamību ikvienam ievērot likumus, saista individuālas darbības ar iespējamajām sekām un personiskās īpašības ar indivīda spējām ietekmēt pilsoniskās izmaiņas.

Apstiprināts
JLK 20.12.2024. valdes sēdē

Arī Liepājas Universitātes Izglītības zinātņu institūta 2016.gada **promocijas darbā „Jauniešu pilsoniskās līdzdalības veicināšana pedagogiskajā procesā”** tiek norādīts:

[1] Pilsoniskā atbildība un skolēna rīcībspēja var veidoties konkrētās darbības rezultātā – mācīties darot, kas ir uz procesu orientēta mācīšanās;

[2] Pilsoniskās pozīcijas veidošanās gadījumā skolēni izprot nepieciešamību pēc aktīvās pilsoniskās rīcības un izkopj sevī tādas rakstura īpašības, kas veicina viņu aktīvu pilsonisko pozīciju. Tad likumsakarīgi seko indivīda pašanalīze, pašvērtējums un mērķu noteikšana. Lai īstenotu izvirzītos mērķus, piemēram, būt pilsoniski aktīvam sabiedrības loceklim, kas spēj un var sniegt savu ieguldījumu pastāvošo problēmu risinājumā, cilvēks ar dažādu metožu un veidu starpniecību virza savu uzvedības rīcību tādā veidā, lai pilnveidotu sevi;

[3] Pilsoniskai izglītībai ir izšķiroša nozīme pilsoniskās sabiedrības veicināšanā un pilsoniskās līdzdalības sekmēšanā vietējā, reģionālajā, nacionālajā un starptautiskajā līmenī;

[4] Pilsonisko kompetenci raksturo:

- izpratne (demokrātijas būtības, politiskās sistēmas izpausmju apzināšanās, pilsoniskās līdzdalības iespēju, savas valsts vēstures izpratne);
- prasmes (pilsoniskās līdzdalības prasmes, prasme uzņemties atbildību, sadarbojoties ar līdzpilvēkiem, argumentēti aizstāvēt savu un citu viedokli);

- attieksme (pilsoniski atbildīga attieksme, atzīstot citu cilvēku vērtības, politiskos, sociālekonomiskos reliģiozos un etniskos uzskatus);

[5] Jauniešu pilsoniskās kompetences veidošanos ietekmē viņu zināšanas par demokrātijas pamatvērtībām, prasme mērķtiecīgi un konstruktīvi piedalīties pilsoniskās līdzdalības procesos, kā arī veidot cieņpilnu attieksmi pret pastāvošo daudzveidību, apzinoties etniskās, reliģiozās, sociālās, politiskās un ideoloģiskās cilvēku savstarpējās atšķirības.

2015. gada **pētījumā “Jauniešu politiskā līdzdalība Latvijā”**, kas tika veikts pēc biedrības “Latvijas jaunatnes padome” pasūtījuma un ko īstenoja SIA “Excolo Latvia” tika uzsvērts, ka:

[1] Jauniešu politiskās līdzdalības sekmējošie faktori:

- nepieciešams paplašināt līdzdalības un demokrātijas koncepciju ārpus tradicionālajām līdzdalības un demokrātijas pārstāvības formām;
- jāuzlabo savstarpējo izpratni par institūciju un jauniešu līdzdalību, jo pastāv viedokļu atšķirība par to, kā iestādes un kā jaunieši izprot līdzdalību;

- līdzdalībai jābūt vairāk saistītai ar pārstāvības tiesībām, “viens izmērs neder visiem”: labāka izpratne un efektīvāka jauniešu politiskā līdzdalība prasa īpašu pieeju dažādu kategoriju jauniešiem ar konkrētām problēmām;

[2] Latvijas jauniešu interese par politiku ir izteikti zema. Tikai 29% jauniešu novērtē, ka viņus interesē politika, kamēr 41% - ka neinteresē;

[3] Jaunieši izteikti uzticas saviem radniekiem (80%), draugiem (75%), skolotājiem (58%), bet izteikti zemāka ir uzticēšanās personīgi nepazīstamiem cilvēkiem – kaimiņiem (30%), citiem sava pagasta/pilsētas iedzīvotājiem (20%), ārzemniekiem (20%), utml.